

Titlul I

TITLUL PRELIMINAR

1. CONVENȚIA PENTRU RECUNOAȘTEREA ȘI EXECUTAREA SENTINȚELOR ARBITRALE STRĂINE – NEW YORK, 10.06.1958 – 60 DE ANI DE LA ADOPTARE

SUMAR

Introducere

I. Convenția New York, 10.06.1958 – cadrul general

1. Domeniul de aplicare, definiții și restricții

2. Condițiile cumulative pentru încuviințarea recunoașterii și executării sentințelor arbitrale străine

3. Motivele refuzului de executare

4. Ineficacitatea Convenției

II. Aderarea României și „rezerva de comercialitate” privind domeniul de aplicare. Efectele intrării în vigoare a noului Cod civil și a legii de punere în aplicare (01.10.2011) asupra rezervei de comercialitate

1. Aderarea și rezerva de comercialitate

2. Efectele intrării în vigoare a NCCR – Legea nr. 287/2009 și a LPA nr. 71/2011 de la 01.10.2011

2.1. Noțiunea de „hotărâre arbitrală străină” și eficacitatea ei în România

2.2. Motivele de refuz al recunoașterii și executării

2.3. Forța probantă și fondul cauzei

IV. VIABILITATEA Convenției și unele exemple de refuz al recunoașterii și executării hotărârilor arbitrale străine

1. Jurisprudența română a ICCJ

2. Sintează din exemplele de refuz ilustrate în Buletinul ICC, vol. 18 nr. 2/2007, autor: profesor Albert Jan van den Berg

*

Introducere

1. La aniversarea „vârstei de 40 de ani” a Convenției 1958, prof. Albert Jan van den Berg a publicat în Buletinul ICC un articol intitulat „Refuzul de executare în virtutea Convenției New York 1958: câteva cazuri de deficiențe”, pentru ca la 50 de ani, în același prestigios Buletin (nr. 2-2007), să reia examenul sub un titlu similar, prezentând analitic un număr impresionant de hotărâri arbitrale, preluate din Yearbook Commercial Arbitration – XXVIII-2003 –, pp. 562-738 (dintre cele 1.400 de hotărâri relative ale Convenției publicate în cele 32 de volume ale Yearbook Commercial Arbitration; disponibile pe www.kluwerarbitration.com).

Studiul din 2007 este divizat în două părți: (1) refuzul de executare a hotărârilor arbitrale străine, întemeiat pe motivele din art. V al Convenției și (2) alte situații, în care executarea unei sentințe arbitrale străine a fost refuzată.

În cuprinsul acestui articol vom prelua unele exemple relevante pentru cadrul de analiză din ambele secțiuni ale studiului ICC, integrându-le celor din jurisprudența română în

materie, cu referire specială la aplicarea noii reglementari din Codul de procedură civilă (art. 1111-1133), intrat în vigoare la 15.02.2013, privind „Arbitrajul internațional și efectele hotărârilor arbitrale străine” în România.

2. Convenția 1958, la 60 de ani de la adoptare, se prezintă ca un succes relevant al comunității statelor membre ONU, al cărei câmp de aplicare este mondial, cât timp peste 140 de state contractante au aderat sau au ratificat acest tratat internațional de arbitraj.

România a aderat la Convenție prin Decretul nr. 186/10.06.1968 (Buletinul Oficial nr. 19/24.07.1961), la trei ani de la data adoptării, 10.06.1958, textul decretului fiind următorul:

„**Articol unic** – Republica Populară Română **ADERĂ** la Convenția pentru recunoașterea și executarea sentințelor arbitrale străine, adoptată la New York, la 10.06.1958, cu următoarele REZERVE:

a) Republica Populară Română va aplica Convenția numai cu rezervele rezultate din **RAPORTURI DE DREPT contractuale sau necontractuale care sunt considerate COMERCIALE de către legislația sa națională;**

b) Republica Populară Română va aplica Convenția **NUMAI** la recunoașterea și executarea sentințelor date pe teritoriul unui alt stat contractant. În privința sentințelor date pe teritoriul unor state necontractante, R.P. Română va aplica Convenția numai pe baza **principiului reciprocității stabilit prin înțelegerea între părți**¹ „.

I. Convenția New York, 10.06.1958 – cadrul general

1. Textul Convenției surprinde și acum, după 60 de ani de la adoptare, prin suplețe, acuratețe, claritate și expresivitate, sinteză și accesibilitate, în cele 16 articole care o compun, nefiindu-i aplicat niciun amendament în cele trei pătrări ale veacului XX din mileniul II (!?).

2. Domeniul de aplicare, definițiile și restricțiile

2.1. Conform art. I.1: „Prezenta Convenție se aplică recunoașterii și executării sentințelor arbitrale date pe teritoriul unui alt stat decât acela unde se cer recunoașterea și executarea sentințelor și rezultate din diferende între persoanele fizice sau juridice. Ea se aplică, de asemenea, sentințelor arbitrale care nu sunt considerate ca sentințe naționale în statul unde sunt cerute recunoașterea și executarea lor”.

2.2. Conform art. I.2: „Prin *sentințe arbitrale* se înțeleg nu numai sentințele date de către arbitri numiți pentru cazuri determinate, ci, de asemenea, și acelea care sunt date de către organele de arbitraj permanente cărora părțile li s-au supus”.

2.3. Conform art. II.2: „Prin *convenție scrisă* se înțelege o clauză **compromisorie inserată într-un contract sau un compromis, semnate de părți, sau cuprinse într-un schimb de scrisori sau telegrame**”.

2.4. Conform art. II.3: „Tribunalul unui stat contractant, sesizat cu un litigiu asupra căruia părțile au încheiat o convenție în sensul prezentului articol **va îndruma părțile la**

---

¹ În acest articol vom releva și unele exemple de reciprocitate și jurisprudență română a ICCJ.

arbitraj, la cererea uneia din ele, dacă nu constată că zisa convenție este caducă, inoperantă sau nesusceptibilă de a fi aplicată”.

3. Condițiile cumulative pentru încuviințarea recunoașterii și executării sentințelor arbitrale străine

Textul art. IV instituie următoarele condiții cumulative:

„1. Pentru a obține recunoașterea și executarea arătate în articolul precedent, partea care cere recunoașterea și executarea **trebuie să producă** odată cu cererea:

a) originalul sentinței autentificat în mod convenit sau o copie a acestui original întrunind condițiile cerute pentru autenticitatea sa;

b) originalul convenției arătate în articolul II sau o copie întrunind condițiile cerute pentru autenticitatea sa;

2. Dacă menționata sentință sau convenție nu este redactată într-o limbă oficială a țării în care sentința este invocată, partea care cere recunoașterea și executarea sentinței va trebui să producă o traducere a acestor piese în această limbă. Traducerea va trebui să fie certificată de un traducător oficial, sau de un traducător cu jurământ, ori de un agent diplomatic sau consular”.

4. Motivele refuzului de recunoaștere și executare înscrise în art. V al Convenției

Conform art. V: „1. Recunoașterea și executarea sentinței nu vor fi refuzate, la cererea părții contra căreia ea este invocată, decât dacă aceasta face dovadă în fața autorității competente a țării unde recunoașterea și executarea sunt cerute:

a) că părțile la convenția amintită în articolul II erau, în virtutea legii aplicabile lor, lovite de o incapacitate, sau că convenția menționată nu este valabilă în virtutea legii căreia părțile au subordonat-o, sau, în lipsa unor indicații în acest sens, în virtutea legii țării în care sentința a fost dată;

b) că partea împotriva căreia este invocată sentința nu a fost informată în mod convenit despre desemnarea arbitrilor sau despre procedura de arbitraj, sau că i-a fost imposibil, pentru un alt motiv, să-și pună în valoare mijloacele sale de apărare;

c) că sentința se referă la un diferend nementionat în compromis sau care nu intră în prevederile clauzei compromisorii, sau că ele conțin hotărâri care depășesc prevederile compromisului sau ale clauzei compromisorii; totuși, dacă dispozițiile sentinței care au legătură cu problemele supuse arbitrajului pot fi disjuncte de cei care au legătură cu probleme care nu sunt supuse arbitrajului, primele pot fi recunoscute și executate;

d) că constituirea Tribunalului arbitral sau procedura de arbitraj nu a fost conformă cu convenția părților sau, în lipsă de convenție, că ea nu a fost conformă cu legea țării în care a avut loc arbitrajul;

e) că sentința nu a devenit încă obligatorie pentru părți sau a fost anulată sau suspendată de o autoritate competentă a țării în care sau după legea căreia a fost dată sentința.

2. Recunoașterea și executarea unei sentințe arbitrale vor putea fi, de asemenea, refuzate dacă autoritatea competentă a țării în care se cere recunoașterea și executarea constată:

a) că în conformitate cu legea acestei țări obiectul diferendului nu este susceptibil a fi reglementat pe calea arbitrajului;

b) că recunoașterea sau executarea sentinței ar fi contra ordinii publice a acestei țări”.

5. Ineficacitatea Convenției fata de celelalte acorduri multilaterale sau bilaterale ale statelor contractante

Art. VII: „1. Dispozițiile prezentei Convenții nu aduc atingere validității acordurilor multilaterale sau bilaterale încheiate de statele contractante în materie de recunoaștere și executare de sentințe arbitrale și nu privează nicio parte interesată de dreptul pe care l-ar putea avea de a se prevala de o sentință arbitrală în modul și în măsura admisă de legislația sau tratatele țării în care sentința este invocată.

2. Protocolul de la Geneva din 1923 privitor la clauzele de arbitraj și Convenția de la Geneva din 1927 pentru executarea sentințelor arbitrale străine vor înceta să mai producă efecte între statele contractante din ziua și în măsura în care aceste state vor fi legate prin prezenta Convenție”.

II. Aderarea României și „rezerva de comercialitate” privind domeniul de aplicare. Efectele intrării în vigoare a noului Cod civil și a legii de punere în aplicare (01.10.2011) asupra aplicării Convenției în România

1. Aderarea și rezerva

1.1. Conform art. I.3, teza II-a din Convenție, „orice stat va putea să declare că va aplica Convenția NUMAI la diferendele rezultate din raporturi de drept, contractuale sau necontractuale, care sunt considerate **COMERCIALE de către legislația sa națională**”.

1.2. Preluând acest text, prin Decretul nr. 186/1961, România a formulat REZERVA imperativă, declarând ritos că „**va aplica Convenția numai la diferendele rezultate din raporturile de drept contractuale sau necontractuale, care sunt considerate COMERCIALE de către legislația sa națională**”.

1.3. Deși la data aderării Codul comercial 1887 nu era, în fapt, aplicabil, iar în școala românească de drept nu exista disciplină de drept comercial, totuși România a **recunoscut existența „raporturilor de drept comercial” în viața economică** prin acest act normativ de aderare și a aplicat Convenția 1958 în anii următori.

2. Efectele intrării în vigoare a NCCR (Legea nr. 287/2009) și a LPA (Legea nr. 71/2011), de la 1.10.2011 asupra validității „rezervei de comercialitate”

2.1. Noile reglementări de excludere/înlocuire a termenilor de „comercial” și de „comerciant”

2.1.1. Art. 6 din LPA nr. 71/2011

„(1) În cuprinsul actelor normative aplicabile la data intrării în vigoare a Codului civil, referirile la comercianți se consideră a fi făcute la persoanele fizice sau, după caz, la persoanele juridice supuse înregistrării în registrul comerțului, potrivit prevederilor art. 1 din Legea nr. 26/1990 privind registrul comerțului, republicată, cu modificările și completările ulterioare, precum și cu cele aduse prin prezenta lege.

(2) Dispozițiile alin. (1) nu se aplică termenului „comerciant” prevăzut în:

a) Legea nr. 84/1998 privind mărcile și indicațiile geografice, republicată;

b) Legea pomiculturii nr. 348/2003, republicată, cu modificările ulterioare;

c) Legea nr. 321/2009 privind comercializarea produselor alimentare, cu modificările și completările ulterioare;

d) orice alte acte normative în care termenul „comerciant” are un înțeles specific dispozițiilor cuprinse în aceste din urmă acte normative.

(3) În legislația privind protecția drepturilor consumatorilor, termenul „comerciant” se înlocuiește cu cel de „profesionist”.

2.1.2. Art. 8 din LPA nr. 71/2011

„(1) Noțiunea „profesionist” prevăzută la art. 3 din Codul civil include categoriile de comerciant, întreprinzător, operator economic, precum și orice alte persoane autorizate să desfășoare activități economice sau profesionale, astfel cum aceste noțiuni sunt prevăzute de lege, la data intrării în vigoare a Codului civil.

„(2) În toate actele normative în vigoare, expresiile „acte de comerț”, respectiv „fapte de comerț” se înlocuiesc cu expresia „activități de producție, comerț sau prestări de servicii”.

2.1.3. Art. 230 (1) lit. c) din LPA nr. 71/2011

„La data intrării în vigoare a Codului civil se abrogă:

a) Codicele civil (sau Codul civil din 1864), publicat în Monitorul Oficial nr. 271 din 4 decembrie 1864, nr. 7 din 12 ianuarie 1865, nr. 8 din 13 ianuarie 1865, nr. 8 din 14 ianuarie 1865, nr. 11 din 16 ianuarie 1865, nr. 13 din 19 ianuarie 1865, cu modificările și completările ulterioare, cu excepția dispozițiilor art. 1169-1174 și 1176-1206, care se abrogă la data intrării în vigoare a Legii nr. 134/2010;

c) Codicele de comerț din 1887, publicat în Monitorul Oficial nr. 31 din 10 mai 1887, cu excepția dispozițiilor art. 46-55, 57, 58 și 907-935, aplicabile în continuare în raporturile dintre profesioniști, care se abrogă la data intrării în vigoare a Legii nr. 134/2010, a cărții a II-a, „Despre comerțul maritim și despre navigație”, precum și a dispozițiilor art. 948, 953, art. 954 alin. (1) și art. 955, care se abrogă la data intrării în vigoare a Codului maritim”.

2.2. Deși, aparent, „rezerva de comercialitate” din decretul de aderare, ar fi obturată prin dispozițiile speciale din noul Cod civil monist, care a asimilat materia dreptului comercial, în realitate s-a realizat o înlocuire formală a termenilor. Noțiunea de „profesionist” acoperă toate componentele instituționale ale celei de „comerciant” din Codul comercial abrogat și din legile speciale comerciale”, astfel că nu se poate susține ideea ineficacității Convenției sau a caducității rezervei de comercialitate.

III. Arbitrajul internațional și efectele hotărârilor arbitrale străine în România, conform NCPC, intrat în vigoare la 15.02.2013 – Cartea a VII-a, „Procesul civil internațional”, Titlul IV, „Arbitrajul internațional și efectele hotărârilor arbitrale străine”.

1. Domeniul de aplicare**1.1. Conform art. 1065 NCPC:**

„Dispozițiile prezentei cărți se aplică proceselor de drept privat cu elemente de extraneitate în măsura în care prin tratatele internaționale la care România este parte, prin dreptul Uniunii Europene sau prin legi speciale nu se prevede altfel”.

1.2. Arbitrajul internațional**1.2.1. Art. 1111:**

„(1) În sensul prezentului titlu, un litigiu arbitral care se desfășoară în România este socotit internațional dacă s-a născut dintr-un raport de drept privat cu element de extraneitate.

„(2) Dispozițiile prezentului capitol se aplică oricărui arbitraj internațional dacă sediul instanței arbitrale se află în România și cel puțin una dintre părți nu avea la data încheierii convenției arbitrale domiciliul sau reședința obișnuită, respectiv sediul în România, dacă

părțile nu au exclus prin convenția arbitrală sau ulterior încheierii acesteia, dar numai prin înscris, aplicarea acestora”.

1.2.2. Arbitrabilitatea litigiului

Art. 1112:

„(1) Orice cauză de natură patrimonială poate face obiectul arbitrajului dacă ea privește drepturi asupra cărora părțile pot dispune liber, iar legea statului de sediu al instanței arbitrale nu rezervă competența exclusivă instanțelor judecătorești.

(2) Dacă una dintre părțile convenției arbitrale este un stat, o întreprindere de stat sau o organizație controlată de stat, această parte nu poate invoca propriul său drept pentru a contesta arbitrabilitatea unui litigiu sau capacitatea sa de a fi parte în procesul arbitral”.

1.2.3. Convenția arbitrală

Art. 1113:

„(1) Convenția arbitrală se încheie valabil în formă scrisă, prin înscris, telegramă, telex, telecopiator, poștă electronică sau orice alt mijloc de comunicare permițând a-i stabili proba printr-un text.

(2) Cu privire la cerințele de fond, convenția arbitrală este valabilă dacă îndeplinește condițiile impuse de una dintre legile următoare:

a) legea stabilită de părți;

b) legea care guvernează obiectul litigiului;

c) legea aplicabilă contractului ce conține clauza compromisorie;

d) legea română.

(3) Validitatea convenției arbitrale nu poate fi contestată pe motivul nevalabilității contractului principal sau pentru că ar viza un litigiu care nu există încă”.

2. Efectele hotărârilor arbitrale străine. Recunoașterea și executarea în România

2.1. Noțiunea de „hotărâre arbitrală străină” și eficacitatea ei în România

Art. 1124 – „Calificare”:

„Sunt hotărâri arbitrale străine orice sentințe arbitrale de arbitraj intern sau internațional PRONUNȚATE într-un STAT STRĂIN și care nu sunt considerate hotărâri naționale în România.

Art. 1125 – „Eficacitate”:

„Orice hotărâre arbitrală dintre cele prevăzute la art. 1124 este recunoscută și poate fi executată în România dacă diferendul formând obiectul acesteia poate fi soluționat pe cale arbitrală în România și dacă hotărârea nu conține dispoziții contrare ordinii publice de drept internațional privat român”.

2.2. Motivele de refuz al recunoașterii sau executării

Art. 1129:

Recunoașterea sau executarea hotărârii arbitrale străine este respinsă de tribunal dacă partea contra căreia hotărârea este invocată probează existența uneia dintre următoarele împrejurări:

a) părțile nu aveau capacitatea de a încheia convenția arbitrală conform legii aplicabile fiecăreia, stabilită potrivit legii statului unde hotărârea a fost pronunțată;

b) convenția arbitrală nu era valabilă potrivit legii căreia părțile au supus-o sau, în lipsă de stabilire a acesteia, conform legii statului în care hotărârea arbitrală a fost pronunțată;

c) partea contra căreia hotărârea este invocată n-a fost convenit informată cu privire la desemnarea arbitrilor sau cu privire la procedura arbitrală ori a fost în imposibilitate de a-și valorifica propria apărare în procesul arbitral;

d) constituirea Tribunalului arbitral sau procedura arbitrală n-a fost conformă convenției părților ori, în lipsa unui acord al acestora, legii locului unde a avut loc arbitrajul;

e) hotărârea privește un diferend neprevăzut în convenția arbitrală sau în afara limitelor fixate de aceasta ori cuprinde dispoziții care excedează termenilor convenției arbitrale. Totuși, dacă dispozițiile din hotărâre care privesc aspecte supuse arbitrajului pot fi separate de cele privind chestiuni nesupuse arbitrajului, cele dintâi pot fi recunoscute și declarate executorii;

f) hotărârea arbitrală n-a devenit încă obligatorie pentru părți sau a fost anulată ori suspendată de o autoritate competentă din statul în care sau după legea căruia a fost pronunțată”.

2.3. Forța probantă și fondul cauzei

a) Art. 1132:

„Hotărârile arbitrale străine pronunțate de un tribunal arbitral competent beneficiază în România de forță probantă cu privire la situațiile de fapt pe care le constată”.

b) Art. 1133:

„Tribunalul nu poate examina hotărârea arbitrală pe fondul diferendului”.

3. Din cele ce preced rezulta că dispozițiile speciale din art. 1111-1133 C. pr. civ. **nu contravin și nici nu conțin norme derogatorii de la Convenția 1958**, fiind în deplină concordanță cu aceasta, dar mai concrete și explicite, ca și cele anterioare din Legea nr. 105/1992 privind raporturile de drept internațional privat, **fapt care nu a dat naștere la jurisprudența contradictorie.**

IV. Viabilitatea Convenției și unele exemple de refuz al executării hotărârilor arbitrale străine în jurisprudența judiciară

1. Jurisprudența internă a ICCJ și doctrina în materie

1.1. În legătură cu efectele hotărârilor arbitrale străine²

„Reglementarea lor de o manieră distinctă, iar nu prin trimitere a dispozițiilor aplicabile în materia efectelor hotărârilor judecătorești străine constituie o soluție adusă de actualul Cod de procedura civilă, menită a armoniza legislația națională cu aceea adoptată pe plan internațional și în special cu dispozițiile Convenției pentru recunoașterea și executarea

---

² Noul Cod de procedură civilă, comentat și adnotat, vol. II, art. 527-1134, V.M. Ciobanu ș.a., Ed. Universul Juridic, București, 2017.

sentințelor arbitrale străine, adoptată la New York în 10 iunie 1958. Modificarea se observă în mod pregnant în ceea ce privește condițiile recunoașterii și executării sentințelor arbitrale străine, unde vechea reglementare (art. 181 din Legea nr. 105/1992) conținea o simplă normă trimitere la dispozițiile legale corespunzătoare aplicabile hotărârilor judecătorești, ignorând existența unor condiții expres reglementate prin Convenția de la New York (1958).

Raportul dintre Convenția de la New York (1958) și prevederile Capitolului II al Titlului IV din Cartea a VII-a a NCPC este evidențiat de următoarele prevederi legale:

– Art. VII din Convenția de la New York (1958), potrivit căruia dispozițiile sale «nu privează nicio parte interesată de dreptul pe care l-ar putea avea de a se prevala de o sentință arbitrală în modul și în măsura admisă de legislația sau tratatele țării în care sentința este invocată»;

– art. 1065 C. pr. civ. potrivit căruia «dispozițiile prezentei cărți (Cartea a VII-a, *Procesul civil internațional*) se aplică proceselor de drept privat cu elemente de extraneitate în măsura în care prin tratatele internaționale la care România este parte, prin dreptul Uniunii Europene sau prin legi speciale nu se prevede altfel».

1.2. Dispoziția legală din art. 1124 NCPC califica drept «străină» hotărârea arbitrală care întrunește, în mod cumulativ, următoarele condiții:

a) **este pronunțată într-un stat străin.** Criteriul legal este, așadar, unul geografic, prin raportare la care o hotărâre arbitrală pronunțată în România nu poate fi considerată drept străină, chiar dacă elemente de extraneitate relevante ar sugera o asemenea calificare. Astfel, spre exemplu, o hotărâre arbitrală pronunțată în România, prin care a fost soluționat un litigiu dintre părți cu sediul în străinătate, derivând dintr-un contract încheiat într-un stat străin și care trebuia executat în totalitate în străinătate, nu va fi considerată în nicio situație o hotărâre străină. În cazul menționat, prezența elementelor de extraneitate menționate conduce la calificarea ca internațională a arbitrajului prin care litigiul este soluționat [conform art. 1111 alin. (1) NCPC], ceea ce atrage aplicarea prevederilor Capitolului I, *Procesul arbitral internațional*, al titlului IV din Cartea a VII-a a NCPC, dar ca națională a hotărârii arbitrale pronunțate (conform art. 1124 NCPC);

b) **nu este considerată națională în România.** Condiția menționată evidențiază faptul că îndeplinirea criteriului geografic este necesară, dar nu și suficientă pentru ca o hotărâre arbitrală să fie considerată străină.

Astfel, cum s-a arătat în literatura de specialitate, o hotărâre arbitrală va fi considerată națională sau străină în funcție de elementele de legătură pe care le are cu locul unde a fost pronunțată. Este, astfel, posibil ca, într-un litigiu fără element de extraneitate, să aleagă locul arbitrajului într-o țară străină, art. 569 NCPC neinterzicând acest lucru. Într-un asemenea caz, apreciem că hotărârea arbitrală trebuie considerată națională. În schimb, existența unor elemente de extraneitate suplimentare, precum pronunțarea hotărârilor arbitrare, potrivit unor reguli procedurale străine sau de către arbitri străini, poate conduce la calificarea acesteia ca fiind o hotărâre străină.

Stabilirea naționalității hotărârii arbitrale prezintă importanță din perspectiva efectelor pe care aceasta le produce pe teritoriul României. Astfel, în vreme ce o hotărâre arbitrală națională este definitivă și obligatorie (art. 606 NCPC) și constituie titlu executoriu (art. 615 NCPC), o hotărâre arbitrală străină va produce asemenea efecte în România după parcurgerea procedurii de recunoaștere și încuviințare a executării în condițiile Capitolului I, Titlul IV al Cărții a VII-a a NCPC”.

2. Jurisprudența internă a ICCJ³

2.1. „Procedura recunoașterii și încuviințării executării silite nu permite rejudecarea cauzei în fond, ci doar examinarea îndeplinirii condițiilor legale de regularitate formală a hotărârii.

Motivul de ordine publică în dreptul internațional privat român invocat împotriva recunoașterii și încuviințării executării silite a hotărârii arbitrale este vădit neîntemeiat, deoarece un asemenea motiv de refuz al recunoașterii și încuviințării unei hotărâri arbitrale străine poate avea ca premisă doar cazul în care Tribunalul arbitral internațional ar fi aplicat o lege străină, ale cărei prevederi să fie ireconciliabile cu sistemul de drept al țării unde se cere recunoașterea (dec. nr. 3181/02.12.2009 a ICCJ, s. com.)”.

„Înalta Curte a respins recursul pentru următoarele considerente:

1. Cu privire la încălcarea ordinii publice de drept internațional privat român, prin aplicarea legii române de către tribunalul arbitral, Înalta Curte a apreciat că atât Convenția de la New York, cât și Legea nr. 105/1992 au în vedere ordinea publică de drept internațional privat, care nu se confundă cu ordinea publică de drept intern. Ordinea publică în dreptul internațional privat este diferită de ordinea publică în dreptul intern.

În primul rând, sfera celor două noțiuni este diferită, **în sensul că nu toate normele de ordine publică în dreptul intern sunt de ordine publică în dreptul internațional privat.**

În al doilea rând, **fiecare noțiune îndeplinește o funcție diferită.** Ordinea publică în dreptul intern indică limitele domeniului lăsat liberei inițiative juridice a părților, pe când ordinea publică în dreptul internațional privat indică limitele aplicării legii străine. Prin urmare, excepția de ordine publică în dreptul internațional privat este un mijloc de înlăturare a legii străine normal competente, ceea ce înseamnă că, pentru a putea fi invocată o asemenea excepție, trebuie, prin ipoteză, ca legea aplicabilă să fie o lege străină. Numai în aceste condiții se poate pune în discuție ordinea publică de drept internațional privat, ceea ce presupune existența unor deosebiri fundamentale, esențiale, de reglementare între legea română și legea străină.

Ordinea publică se invocă, așadar, împotriva aplicării legii străine.

În materia recunoașterii hotărârilor judecătorești străine, art. 168 din Legea nr. 105/1992 are în vedere ordinea publică de drept internațional privat, cu înțelesul dat tot de art. 8 din Legea nr. 105/1992, potrivit căruia «aplicarea legii străine se înlătură dacă încalcă ordinea publică de drept internațional privat român»,.

2.2. Cerere de recunoaștere și încuviințare a executării hotărârii pronunțate în etapa prealabilă arbitrajului. Condiții de admisibilitate

„În cazul în care părțile au încheiat un acord de adjudecare a disputei supunând problemele devenite litigioase unei comisii, etapă nefinalizată ca urmare a notificării de către una dintre părți a dezacordului său cu privire la soluția dată, hotărârea pronunțată în această etapă prealabilă arbitrajului nu reprezintă o hotărâre arbitrală în înțelesul Convenției de la New York din 10 iunie 1958 pentru a putea fi admisibilă cererea pentru recunoașterea și încuviințarea executării”.

(s. a II-a civ., dec. nr. 4613 din 21 noiembrie 2012)

---

³ Decizii citate în volumul *Arbitrajul comercial. Jurisprudență adnotată și comentată, 2004-2014*, de M. Voicu, Ed. Universul Juridic, București, 2015.

Motivul de nelegalitate prevăzut de art. 304 pct. 9 C. pr. civ. poate fi invocat atunci când hotărârea pronunțată este lipsită de temei legal ori a fost dată cu încălcarea sau aplicarea greșită a legii.

Criticile recurenței subsumate acestui motiv de nelegalitate nu pot fi reținute, întrucât în mod corect s-a reținut că Hotărârea din 22 noiembrie 2010 a cărei recunoaștere și executare se solicită nu îndeplinește condițiile necesare unei astfel de solicitări în înțelesul Convenției ONU din 10 iunie 1958, față de împrejurarea că această hotărâre a fost pronunțată în etapa prealabilă arbitrajului, potrivit căreia părțile au încheiat un acord de adjudecare a disputei, supunând problemele devenite litigioase unei comisii, etapă nefinalizată ca urmare a notificării de către intimată a dezacordului său în termenul de 28 de zile cu privire la hotărârea anterior menționată, conform art. 20.4 din condițiile generale ale contractului. De altfel, această hotărâre devenea obligatorie pentru părți doar în ipoteza în care nu ar fi existat notificarea dezacordului, situație în care etapa adjudecării disputei nu ar mai fi fost continuată cu sesizarea instanței arbitrale.

Totodată, faptul că recurenta a demarat procedura arbitrală în fața Curții Internaționale de Arbitraj pe lângă Curtea Internațională de Comerț, aspect avut în vedere de instanța de apel, nu este de natură a conduce la concluzia că a fost încălcată legea, întrucât la pronunțarea hotărârii recurate au fost avute în vedere clauzele la care părțile s-au obligat prin condițiile generale ale contractului, respectându-se dispozițiile legale aplicabile speței.

2.3. Hotărâre arbitrală străină (CCI – Zürich, Elveția). Recunoașterea și încuviințarea executării ei în România. Ordinea publică de drept internațional privat român și ordinea publică a drepturilor fundamentale (Decizia nr. 1834 din 16 mai 2007 a ICCJ). Valoarea probatorie a unor opinii legale științifice

(dec. nr. 1834 din 16 mai 2007 a ICCJ)

„Prezenta cauză presupune, într-adevăr, a analiza și a răspunde unor probleme de drept, de rezolvarea corectă a cărora depinde soluționarea judicioasă și legală a recursului dedus judecății.

4.2. Astfel, o primă problemă de drept ridicată de primul motiv de recurs, întemeiat de recurentă pe dispozițiile art. 304 pct. 9 C. pr. civ. **este aceea dacă se poate face distincție între diverse categorii de hotărâri (intermediare și finale) și dacă necuprinderea de drepturi și obligații susceptibile de a fi puse în executare într-o sentință intermediară ar face inutilă o cerere de recunoaștere a sentinței intermediare, fiind suficientă doar obținerea recunoașterii sentinței finale.**

Trebuie clarificate, prin urmare, limitele controlului judiciar în recunoașterea și încuviințarea executării silite a unei hotărâri străine, având în vedere următoarele:

4.3. Ca circumstanțe de fapt ale prezenței cauze, urmare deciziei arbitrului unic, contrar voinței părților de a despărți procedura și a judeca în primă etapă problema răspunderii și în a doua pe cea a cuantificării daunelor, au rezultat două hotărâri, hotărârea intermediară (parțială) și hotărârea finală.

Hotărârea parțială din 8 octombrie 2002 are ca obiect «problema dacă contractul a fost sau nu deplin valabil, până la expirare, în special în ceea ce privește trimiterile din America de Sud», precum și răspunderea contractuală, iar conform pct. 24, arbitrul unic a decis:

1) «contractul (...) a fost pe deplin valabil până la 18 februarie 1998 (și, cu referire la zonele din SUA, până în noiembrie 1998)»;

2) «(...) pârâta este, ca o problemă de principiu, răspunzătoare față de reclamant...»;

3) «decizia cu privire la costurile acestei hotărâri parțiale și la pretenția reclamantei va fi luată în hotărârea finală».

Prin sentința finală din 10 mai 2004, arbitrul unic a hotărât că pârâta datorează despăgubiri de 1.390.548 USD plus dobândă de 5% de lei în ianuarie 1996 și cheltuieli arbitrale de 107.243 USD.

4.4. Se susține de către recurentă că sentința intermediară are un conținut diferit de sentința finală, chiar dacă anumite elemente din sentința intermediară se reiau în cea finală – pentru că au un dispozitiv diferit și o existență de sine stătătoare.

Se mai susține că în Convenția de la New York nu se face distincție între diverse categorii de hotărâri și, drept urmare, se invocă lipsa recunoașterii hotărârii intermediare, lipsă în raport de care nu poate fi recunoscută hotărârea finală, aceasta din urmă neproducând efecte juridice.

Totodată, recurenta afirmă că instanța de apel a reținut greșit că nu s-ar impune o recunoaștere a sentinței intermediare, pentru că aceasta nu este susceptibilă de executare silită.

4.5. Față de cele mai sus menționate, în legătură cu limitele controlului judiciar în procedura recunoașterii, se reține că judecătorul național trebuie să se limiteze la un control de legalitate al hotărârii străine, fiindu-i interzis să rejudece fondul.

Controlul de legalitate constă în a examina dacă sunt îndeplinite condițiile impuse de Convenția de la New York și de art. 167 din Legea nr. 105/1992, cercetând, totodată, conformitatea hotărârilor străine cu ordinea publică de drept internațional român, spre a determina dacă au fost respectate principiile, garanțiile și drepturile fundamentale ale părților și dacă s-a respectat ordinea publică de drept internațional privat român, o astfel de examinare procedurală fiind obligatorie.

În ce privește cele două hotărâri pronunțate de arbitrul unic (hotărârea intermediară și finală) este de precizat că **textul art. V din Convenție și art. 167 din Legea nr. 105/1992 conțin expresia de «hotărâri străine» și nu cea de «hotărâre susceptibilă de executare silită», adoptată de instanța de apel.**

Procedând în acest mod, instanța a adăugat la Convenție și la art. 167 și urm. din Legea nr. 105/1992 o condiție suplimentară și a stabilit inadmisibil că numai hotărârile străine susceptibile de executare silită pot face obiectul cererii de recunoaștere, în condițiile în care este necesară recunoașterea oricărei hotărâri arbitrale, atât timp cât reglementările mai sus menționate nu fac nicio distincție în această privință.

Concluzionând, se reține că, prin soluțiile adoptate, instanțele au încălcat ordinea procedurală națională, calificând eronat sentința parțială drept interlocutorie, cu rol pregătitor, și considerând susceptibilă de recunoaștere numai sentința finală, ignorând prin aceasta faptul că recunoașterea sentinței parțiale este o condiție imanentă, fără de care sentința finală nu poate fi recunoscută.

4.6. Cel de-al doilea motiv de recurs tratează problema greșitei rețineri de către instanța de apel a **imposibilității cenzurării pe calea acțiunii în recunoașterea hotărârii arbitrale a deciziei Curții Internaționale de Arbitraj, sub aspectul constituirii Tribunalului arbitral, cât și al interdicției reiterării unor probatorii, dacă au făcut obiectul controlului Tribunalului Federal Elvețian.**